

Київський університет імені Бориса Грінченка
Педагогічний інститут
Кафедра теорії та історії педагогіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор

з науково-методичної та навчальної роботи

О.Б.Жильцов

2018 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Педагогіка і психологія вищої школи. Змістовий модуль «Педагогіка»
для студентів

Спеціальностей 012 Дошкільна освіта ; 013 Початкова освіта

Освітньо-наукові програми: 012.00.01 Дошкільна освіта

013.00.01 Початкова освіта

Освітній рівень: другий (магістерський)

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА Ідентифікаційний код 02136554 Начальник відділу моніторингу якості освіти	
Програма № <u>0400/16</u>	
<u>Жильцов</u> (підпис)	<u>Жильцов</u> (прізвище, ініціали)
« <u> </u> »	20 <u>18</u> р.

Київ – 2018

Розробник:

Мієр Тетяна Іванівна, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри теорії та історії педагогіки Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач:

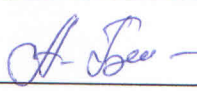
Мієр Тетяна Іванівна, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри теорії та історії педагогіки Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри теорії та історії педагогіки

Протокол від 05.09.2018 № 2

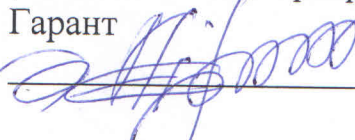
Завідувач кафедри Д.Л. Хоружа

Робочу програму погоджено з гарантими освітньо-професійних програм
012.00.01 Дошкільна освіта

Гарант - (Г.В. Беласника) освітньо-професійної програми
(підпис)

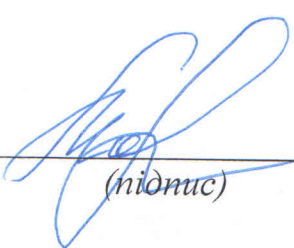
013.00.01 Початкова освіта

(назва освітньої програми)

Гарант (М.І. ...) освітньо-професійної програми
(підпис)

Робочу програму перевірено

« »   20   р.

Заступник директора М.А. Машовець
(підпис)

Пролонговано

на 20 /20   (ПІБ   ), « »   20   р., протокол №
(підпис)

на 20 /20   (ПІБ   ), « »   20   р., протокол №
(підпис)

на 20 /20   (ПІБ   ), « »   20   р., протокол №
(підпис)

на 20 /20   (ПІБ   ), « »   20   р., протокол №
(підпис)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання	
<i>«Педагогіка і психологія вищої школи»</i>			
Вид дисципліни	обов'язкова		
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська		
Загальний обсяг кредитив / годин	6/180 год.		-
Курс	5		-
Семестр	9	10	-
Кількість змістових модулів з розподілом	2		
Обсяг кредитив	2	4	
Обсяг годин, в тому числі:	60	120	
Аудиторні	16	32	-
Модульний контроль	4	8	-
Семестровий контроль	-	30	-
Самостійна робота	40	50	-
<i>Змістовий модуль «Педагогіка»</i>			
Курс	5	5	-
Семестр	9	10	-
Обсяг кредитив	2	1	-
Обсяг годин, в тому числі:	60	30	-
Аудиторні	16	8	-
Модульний контроль	4	2	-
Семестровий контроль	-	15	-
Самостійна робота	40	5	-
Форма семестрового контролю	залік	іспит	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни

Для ОПП 012.00.01 Дошкільна освіта

– оволодіння студентами теоретико-практичними основами організації процесів виховання та навчання в дошкільній освіті; розуміння сутності складників дидактичного інструментарію (змісту, форм, методів, засобів тощо) та усвідомлене оперування ними; формування вмінь здійснювати професійну діяльність з використанням доцільно дібраного дидактичного інструментарію; сприяння науковій та професійній підготовці студентів як компетентних фахівців дошкільної ланки освіти.

Для ОПП 013.00.01 Початкова освіта

– оволодіння студентами теоретико-практичними основами організації освітнього процесу в початковій школі; розуміння сутності засадничих основ регулювання процесів становлення, функціонування й розвитку початкової освіти, які відображено в парадигмах, педагогічних законах, закономірностях і принципах; розуміння сутності складників дидактичного інструментарію (змісту, форм, методів, засобів тощо) та усвідомлене оперування ними; формування вмінь здійснювати

професійну діяльність у початковій школі з використанням доцільно дібраного дидактичного інструментарію; сприяння науковій та професійній підготовці студентів як компетентних фахівців початкової освіти.

Завдання навчальної дисципліни сприяти формуванню:

- інтегральної компетентності, яка виявляється в здатності розв'язувати комплексні проблеми організації процесів виховання та навчання в закладах дошкільної та початкової освіти з дотриманням засадничих основ регулювання процесів становлення, функціонування й розвитку дошкільної й початкової освіти та на основі ефективного оперування дидактичним інструментарієм (змістом, формами, методами, засобами тощо);

- загальних компетентностей, якими об'єднуються такі здатності: здатність до аналізу сучасних психолого-педагогічних доробків учених, генерування власних ідей та створення на їх основі тих чи інших дидактичних одиниць освітнього процесу, здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність спілкуватися державною мовою відповідно до визначеної тематики та з дотриманням обґрунтованості власних міркувань як усно, так і письмово; здатність до осмислення, переосмислення дій для ґрунтовного самоаналізу власної діяльності; самокритики і сприймання конструктивної критики; здатність до планування, складання прогнозів і передбачення наслідків своїх дій; управління якістю роботи, що виконується;

- фахових компетентностей спеціальності, які виявляються в здатності здійснювати дидактичний супровід освітньої діяльності в закладах дошкільної та початкової освіти на основі ефективного оперування вітчизняними й зарубіжними напрацюваннями та продукування власних ідей для розроблення дидактичних матеріалів.

2. Результати навчання за дисципліною

Для ОПП 012.00.01 Дошкільна освіта

- *знати і дотримуватися* основних положень Закону України «Про освіту» та Закону України «Про дошкільну освіту»;

- *трактувати* поняття «освіта», «дошкільна освіта», «дошкільна педагогіка», «розвиток», «виховання», «навчання», «неперервна освіта», «система неперервної освіти», «передшкільна освіта», «наступність», «зміст освіти», «діяльність», «форми організації виховання», «форми організації навчання», «методи навчання», «проблемна ситуація», «засоби навчання» та *доцільно оперувати* ними під час здійснення освітньої й професійної діяльності;

- *знати* етапи становлення й розвитку дошкільної освіти;

- *встановлювати* зв'язок дошкільної педагогіки з іншими науками;

- *пояснювати* функції освіти в цілому та дошкільної освіти зокрема;

- *аналізувати* розвиток як філософську, психологічну та педагогічну категорію;

- *аналізувати* навчання і виховання як загальну і необхідну форму психічного розвитку дитини;

- *аналізувати* психічний розвиток дитини в контексті провідного виду діяльності;

- *знати* принципи виховання та стратегії психолого-педагогічного впливу;

- *знати* спрямованість видів виховання;

- *знати* внутрішні та зовнішні фактори впливу на результативність процесу навчання в дошкільній освіті;
- *аналізувати* неперервну освіту як феномен;
- *знати* складники системи неперервної освіти в Україні;
- *аналізувати* передшкільну освіту як феномен;
- *пояснювати* сутність змісту освіти як трансляційної моделі соціального досвіду;
- *знати* вітчизняні та зарубіжні теорії змісту освіти;
- *знати* структурні компоненти змісту освіти;
- *знати* принципи побудови змісту освіти;
- *аналізувати* зміст дошкільної освіти;
- *аналізувати* діяльність як феномен;
- *пояснювати* ієрархічну структурно-компонентну будову діяльності;
- *знати* форми організації виховання в дошкільній освіті;
- *знати* форми організації навчання в дошкільній освіті;
- *пояснювати* функції методів навчання;
- *знати* класифікації методів навчання за: джерелами інформації; логікою розгортання пізнавального процесу; компонентами навчально-пізнавальної діяльності дітей;
- *пояснювати* особливості використання методів у дошкільній освіті;
- *уміти* встановлювати залежність процесів вибору й конструювання методів навчання від мети, змісту навчання та досвіду дітей;
- *пояснювати* психологічну природу проблемної ситуації;
- *розуміти* дидактичну сутність проблемного навчання;
- *пояснювати* сутність методу проблемного викладу навчального матеріалу;
- *пояснювати* сутність частково-пошукового методу;
- *пояснювати* сутність дослідницького методу;
- *знати* класифікації засобів навчання;
- *знати* сутність засобів вибудовування взаємодії між тими, хто навчає, та тими, хто навчається;
- *уміти* використовувати дидактичну гру як засіб навчання;
- *уміти* використовувати дослід як засіб навчання;
- *уміти* використовувати спостереження як засіб навчання;
- *уміти* використовувати вправу як засіб навчання;
- *уміти* використовувати задачу як засіб навчання;
- *уміти* використовувати навчальний проєкт як засіб навчання;
- *уміти* використовувати практичну роботу як засіб навчання.

Для ОПП 013.00.01 Початкова освіта

- трактувати* поняття «парадигма», «освітня парадигма», «педагогічні закони», «педагогічні закономірності», «педагогічні принципи», «зміст освіти», «форми організації навчання», «індивідуалізація», «диференціація», «інтеграція», «міжпредметні зв'язки», «методи навчання», «засоби навчання», «підручник» та *доцільно оперувати* ними під час здійснення освітньої й професійної діяльності;
- *пояснювати* сутність парадигми традиційної педагогіки;
  - *пояснювати* сутність парадигми людино орієнтованої спрямованості;

- *пояснювати* сутність гуманістичної освітньої парадигми;
- *пояснювати* сутність особистісно орієнтованого підходу;
- *пояснювати* сутність діяльнісного підходу;
- *пояснювати* сутність компетентнісного підходу;
- *аналізувати* зміст освіти як своєрідну модель реалізації вимог суспільства до підготовки підрастаючого покоління до життя;
- *знати* вітчизняні й зарубіжні теорії змісту освіти;
- *називати* критерії відбору змісту освіти;
- *аналізувати* Державний стандарт початкової освіти в контексті мети, функцій, складників;
- *знати* класифікації форм організації навчання за кількістю учнів, місцем навчання, часом навчання, дидактичною метою;
- *визначати* спільне та відмінне між парами понять: «індивідуалізація» та «диференціація»; «інтеграція» та «міжпредметні зв'язки»;
- *знати* класифікації методів навчання за виявом учнем активності, джерелом знань, основною дидактичною метою, логікою навчально-пізнавальної діяльності;
- *пояснювати* особливості використання словесних методів навчання в початковій школі;
- *пояснювати* особливості використання наочних методів навчання в початковій школі;
- *пояснювати* особливості використання практичних методів навчання в початковій школі;
- *розрізняти* види засобів навчання за способом подання інформації;
- *пояснювати* еволюцію засобів навчання в контексті суспільного розвитку;
- *наводити* приклади зовнішніх та внутрішніх засобів вибудовування взаємодії в навчальній діяльності;
- *пояснювати* функції підручника;
- *знати* структуру підручника;
- *аналізувати* контент підручника для початкової школи;
- *знати* складників уміння працювати з підручником та *вміти* формувати їх в учнів початкової школи.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план навчальної дисципліни для ОПП 012.00.01 Дошкільна освіта

№ з/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин								
		Разом	Лекцій	Семинарс.	Практ.	Самост.	Модул. контроль	Семестр.	Залік	Екзамени
I семестр Змістовий модуль I. Дошкільна освіта: становлення, розвиток, понятійний каркас										
1	Тема 1. Дошкільна освіта в контексті феномену «освіта». Становлення і розвиток дошкільної освіти. Дошкільна педагогіка як наука. Джерела дошкільної педагогіки	4	2			2				
2	Тема 2. Поняття «розвиток», «виховання», «навчання» в контексті дошкільної освіти. Суб'єкти процесів виховання і навчання в дошкільній освіті	4	2			2				
3	Тема 3. Дошкільна освіта як складник системи неперервної освіти. Передшкільна освіта. Наступність між дошкільною і початковою ланками освіти. Підготовка дітей до школи як педагогічна проблема	22	2			20				
		2				2			*	
	Разом	32	6			24	2			
Змістовий модуль II. Дошкільна освіта: законодавчо-нормативна визначеність, зміст, різновидова діяльність, форми й методи навчання										
4	Тема 4. Зміст дошкільної освіти як історична і дидактична категорія. Зміст дошкільної освіти в сучасному вимірі	3	2			1				
5	Тема 5. Законодавчо-нормативна визначеність змісту дошкільної освіти та її організації	5		2		3				
6	Тема 6. Різновидова діяльність дитини в дошкільній освіті	4		2		2				
7	Тема 7. Форми організації виховання і навчання в дошкільній освіті: сутність, вітчизняний та зарубіжний досвід	12			2	10				
8	Тема 8. Методи навчання – складники дидактичного інструментарію. Класифікація методів навчання. Особливості використання методів у дошкільній освіті.	2			2					
		2				2			*	
	Разом	28	2	4	4	16	2			
	Всього	60	8	4	4	40	4			
II семестр Змістовий модуль III. Дидактичний інструментарій дошкільної освіти										
9	Тема 9. Методи проблемного навчання	2	2							
10	Тема 10. Засоби навчання – складники дидактичного інструментарію. Класифікація засобів навчання. Особливості використання засобів навчання в дошкільній освіті	2	2							
11	Тема 11. Аналіз матеріалів періодичних видань на предмет використання дидактичного інструментарію	7		2		5				
12	Тема 12. Моделювання фрагментів занять з акцентом на дидактичному інструментарії: змісті, формі, методах, засобах	2			2					
		2				2				
	Разом	15	4	2	2	5	2			
		15						15		*
	Усього	90	12	6	6	45	6	15		*

Тематичний план навчальної дисципліни для ОПП 013.00.01 Початкова освіта

	Назви теоретичних розділів	Кількість годин									
		Разом	Лекції	Семінарс.	Практ.	Самост.	Модул. контроль	Поточні консультації	Залік	Екзаменац. консультації	Екзамен
I семестр											
Змістовий модуль I.											
Зasadничо-змістове регулювання процесів становлення, функціонування й розвитку початкової освіти											
1	Тема 1. Початкова освіта в контексті освітніх парадигм, педагогічних законів, закономірностей та принципів	21	2	2	-	17					
2	Тема 2. Зміст початкової освіти	11	2	2	-	7					
		2			-		2				
	<i>Разом</i>	34	4	4	-	24	2				
Змістовий модуль II.											
Дидактичний інструментарій (форми, методи) організації навчання в початковій школі											
3	Тема 3. Форми організації навчання в початковій школі	12	2	-	2	8					
4	Тема 4. Методи організації навчання в початковій школі	12	2	-	2	8					
		2		-	-	-	2		*		
	<i>Разом</i>	26	4	-	4	16	2				
	Всього I семестр	60	8	4	4	40	4				
II СЕМЕСТР											
Змістовий модуль III.											
Дидактичний інструментарій (засоби) організації навчання в початковій школі											
5	Тема 5. Засоби організації навчання в початковій школі	6	2	2		2					
6	Тема 6. Підручник як засіб організації навчання в початковій школі	7	2		2	3					
	<i>Разом</i>	13	4	2	2	5	2				
	Всього за II семестр	15	4	2	2	5	2				15
	Усього	90	12	6	6	45	6				

**5. Програма навчальної дисципліни для ОПІ
012.00.01 Дошкільна освіта та 013.00.01 Початкова освіта**

Змістовий модуль І.

Лекція 1.

Тема 1. Дошкільна освіта в контексті феномену «освіта». Становлення і розвиток дошкільної освіти. Дошкільна педагогіка як наука. Джерела дошкільної педагогіки.

Тема 1. Початкова освіта в контексті освітніх парадигм, педагогічних законів, закономірностей та принципів (2 години).

Ключові слова: освіта, функції освіти (люди́нотворча, технологічна, гуманістична), дошкільне виховання, дошкільна освіта, початкова освіта, функції дошкільної педагогіки та педагогіки початкової освіти (пояснювально-теоретична, технологічна, прогностична, освітня).

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 4.

Додаткові: 19, 24, 25, 26.

Лекція 2.

Тема 2. Поняття «розвиток», «виховання», «навчання» в контексті дошкільної освіти. Суб'єкти процесів виховання і навчання в дошкільній освіті.

Тема 2. Зміст початкової освіти (2 години).

Ключові слова: розвиток, зона найближчого розвитку, виховання (розумове, моральне, національне, громадянське, трудове, економічне, екологічне, правове, фізичне, полікультурне), стратегії психолого-педагогічного впливу (імперативна, маніпулятивна, розвивальна), середовище, що виховує (виховне середовище сім'ї, виховне середовище закладів освіти, виховне середовище вулиці, інформаційно виховне середовище), навчання як процес, структурні складники процесу навчання, викладання, учіння, суб'єкти процесу навчання, взаємодія суб'єктів у діяльності.

Рекомендовані джерела:

Основні: 3.

Додаткові: 19, 37.

Змістовий модуль ІІ.

Лекція 3.

Тема 3. Дошкільна освіта як складник системи неперервної освіти. Передшкільна освіта. Наступність між дошкільною і початковою ланками освіти. Підготовка дітей до школи як педагогічна проблема

Тема 3. Форми організації навчання в початковій школі (2 години).

Ключові слова: зміст освіти, модель соціального досвіду, інформаційне суспільство, суспільство знань, теорії змісту освіти, принципи побудови змісту освіти.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1.

Додаткові: 2, 19, 26, 28, 39.

Лекція 4.

Тема 4. Зміст дошкільної освіти як історична і дидактична категорія. Зміст дошкільної освіти в сучасному вимірі.

Тема 4. Методи організації навчання в початковій школі

Ключові слова: функції методів навчання (освітня, навчальна, пізнавальна, організаційна, розвивальна, виховна), класифікація методів.

Рекомендовані джерела:

Основні 1, 2:

Додаткові: 15.

Змістовий модуль III.

Лекція 5.

Тема 9. Методи проблемного навчання.

Тема 5. Засоби організації навчання в початковій школі

Ключові слова: проблема, проблемна ситуація, метод проблемного викладу, частково-пошуковий метод, дослідницький метод.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 2.

Додаткові: 21.

Лекція 6.

Тема 10. Засоби навчання – складники дидактичного інструментарію. Класифікація засобів навчання. Особливості використання засобів навчання в дошкільній освіті.

Тема 6. Підручник як засіб організації навчання в початковій школі

Ключові слова: засоби навчання, класифікація засобів навчання, дидактична гра, дослід, спостереження, завдання, вправа, задача, навчальний проект, практична робота.

Рекомендовані джерела:

Основні: 1, 2.

Додаткові: 1, 4, 21.

6. Контроль навчальних досягнень для ОПП 012.00.01 Дошкільна освіта

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Види діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2	2	2	2	2
Активне долучення до проведення лекцій	10	2	20	2	20	2	20
Відвідування семінарських занять	1	1	1	1	1	1	1
Робота на семінарському занятті	10	1	10	1	10	1	10
Відвідування практичних занять	1			2	2	1	1

Робота на практичному занятті	10			2	20	1	10
Виконання завдань для самостійної роботи	від 3 до 20	4	46	5	24	1	10
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25
	Разом	11	104	16	104	10	79
Максимальна кількість балів		287					
Розрахунок коефіцієнта: $287 : 100 = 2,9$							

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

№ з/п	Назва теми та завдання для самостійної роботи	Кількість	
		годин	балів
1	Узагальнити інформацію про зв'язок педагогіки з іншими науками у рисунку з аналогічною назвою	2	3
2	Скласти два переліки принципів. У першому з них узагальнити інформацію про принципи виховання, а у другому – про принципи навчання	2	3
3	Узагальнити інформацію про ініціативу й освітню діяльність одного із учасників процесів становлення і розвитку змісту передшкільної освіти. Це може бути інформація про ініціативу й освітню діяльність Ю. Карпинської, М. Петерсон, Є. Шабаліної, Л. Товстоног, М. Шарій, С. Русової, Т. Лубенець, Н. Лубенець, Л. Шдегер, М. Свентицької, Є. Тихеєвої, А. Симонович та ін.	10	20
4	Узагальнити інформацію про визначення готовності дитини до школи у вітчизняному досвіді або зарубіжному	10	20
5	Відобразити зміст дошкільної освіти в рисунку «Інваріантна і варіативна складові чинного змісту дошкільної освіти»	1	3
6	Опрацювати Закон України «Про освіту» та структурувати інформацію про мету дошкільної освіти, охопленість дітей старшого дошкільного віку, роль батьків у здобутті дітьми дошкільної освіти в рисунку «Дошкільна освіта: законодавчі акценти»	2	3
7	Опрацювати Закон України «Про дошкільну освіту» та схематично відобразити форми здобуття дошкільної освіти	1	3
8	Узагальнити інформацію про організацію сюжетно-рольової гри з дітьми старшого дошкільного віку та навести приклад такої гри	2	5
9	Навести приклад організації дослідницької діяльності дітей старшого дошкільного віку на основі індуктивного (дедуктивного чи традиційного) розгортання пізнавального процесу	10	10
10	Проаналізувати матеріали періодичних видань на предмет використання дидактичного інструментарію, зокрема форм, методів, засобів та підготувати інформацію узагальненого характеру	5	10
Разом		45	80

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульний контроль здійснюється у формі модульної контрольної роботи.

Кількість балів	Характеристика
20 - 25	модульна контрольна робота характеризується відсутністю помилок, що засвідчує про сформовані вміння та міцні знання матеріалу, які складають зміст модуля
15 - 19	у модульній контрольній роботі наявні незначні помилки
9 - 14	у модульній контрольній роботі наявні суттєві помилки, частину з яких студент спроможний усунути у разі незначної допомоги викладача
0 - 8	у роботі наявні суттєві помилки; студент потребує постійного роз'яснення викладача, щоб усунути виявленні помилки

I модульна контрольна робота:

Охарактеризуйте етапи становлення й розвитку дошкільної освіти.

Розкрийте зв'язок дошкільної педагогіки з іншими науками.

Визначте функції та джерела дошкільної педагогіки.

Запишіть визначення понять «розвиток», «виховання», «навчання».

Охарактеризуйте виховання як процес.

Охарактеризуйте навчання як процес.

Розкрийте роль дошкільної освіти в системі неперервної освіти.

II модульна контрольна робота:

Поясніть, як ви розумієте вислів *Зміст освіти – це трансляційна модель соціального досвіду*.

Розкрийте суть вітчизняних і зарубіжних теорій змісту освіти.

Запишіть чинники, які впливають на визначення змісту дошкільної освіти.

Порівняйте Закон України «Про освіту» (в частині, що стосуються дошкільної освіти) із Закон України «Про дошкільну освіту» та визначте засадничі положення кожного з них, які є значущими для організації освітнього процесу в дошкільній освіті.

Охарактеризуйте ієрархічно структурно-компонентну будову феномену «діяльність».

Розкрийте сутність педагогічної категорії «форми організації виховання».

Розкрийте сутність педагогічної категорії «форми організації навчання».

Сформулюйте визначення поняття «методи навчання».

Запишіть класифікацію методів за: а) джерелами інформації; б) логікою розгортання пізнавального процесу; в) компонентами навчально-пізнавальної діяльності.

III модульна контрольна робота:

Сформулюйте визначення понять «проблема» і «проблемна ситуація».

Розкрийте психологічну природу проблемної ситуації.

Охарактеризуйте метод проблемного викладу навчального матеріалу.

Розкрийте сутність частково-пошукового методу.

Охарактеризуйте дослідницький метод навчання.

Сформулюйте визначення поняття «засоби навчання».

Оберіть два засоби навчання та зазначте особливості їх використання в дошкільній освіті.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестрове оцінювання здійснюється у формі іспиту. Форма проведення письмова (комп'ютерне тестування). За правильну відповідь на кожне запитання тесту студент отримує 1 бал. Максимальна кількість балів за виконання тесту – 40.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

1. Розкрийте сутність етапів становлення й розвитку дошкільної освіти.
2. Охарактеризуйте дошкільну педагогіку як галузь педагогіки та поясніть процес формування понятійно-термінологічного поля дошкільної педагогіки.
3. Розкрийте сутність зв'язків дошкільної педагогіки з іншими науками.
4. Охарактеризуйте функції та джерела дошкільної педагогіки.

5. Охарактеризуйте розвиток як філософську, психологічну та педагогічну категорію.
6. Розкрийте сутність психічного розвитку дитини в контексті провідного виду діяльності.
7. Охарактеризуйте виховання як процес.
8. Розкрийте сутність принципів виховання.
9. Охарактеризуйте види виховання.
10. Розкрийте сутність навчання як процесу з огляду на його структурні складники.
11. Розкрийте сутність неперервної освіти як феномену та назвіть складники системи неперервної освіти в Україні.
12. Ієрархічно розташуйте такі поняття «передшкільна освіта», «дошкільна освіта», «початкова освіта».
13. Поясніть сутність поняття «наступність», оперуючи поняттями «спадкоємність», «перспективність», «неперервність».
14. Розкрийте сутність ініціатив та напрямів освітньої діяльності одного із засновників передшкільної освіти.
15. Охарактеризуйте тенденції трансформування передшкільної освіти в сучасному вимірі.
16. Охарактеризуйте складники готовності дитини до навчання.
17. Охарактеризуйте поняття «зміст освіти», акцентувавши увагу на варіативності його трактувань.
18. Охарактеризуйте вітчизняні й зарубіжні теорії змісту освіти.
19. Розкрийте сутність основних чинників впливу на процес формування змісту освіти.
20. Розкрийте сутність принципів побудови змісту освіти.
21. Охарактеризуйте зміст дошкільної освіти.
22. Розкрийте сутність законодавчо-нормативної визначеності змісту дошкільної освіти та її організації.
23. Розкрийте сутність основних характеристик та компонентів діяльності.
24. Проаналізуйте різні види діяльності дитини дошкільного віку.
25. Розкрийте сутність педагогічної категорії «форми організації виховання».
26. Розкрийте сутність педагогічної категорії «форми організації навчання».
27. Сформулюйте визначення поняття «методи навчання» та розкрийте функції реалізації в освітньому процесі.
28. Охарактеризуйте класифікацію методів навчання за джерелами інформації.
29. Охарактеризуйте класифікацію методів навчання за логікою розгортання пізнавального процесу.
30. Охарактеризуйте класифікацію методів навчання за компонентами навчально-пізнавальної діяльності.
31. Охарактеризуйте особливості використання методів у дошкільній освіті.
32. Розкрийте сутність поняття «проблемна ситуація» та поясніть психологічну природу проблемної ситуації.
33. Поясніть дидактичну сутність проблемного навчання.
34. Сформулюйте ключові ідеї проблемного викладу навчального матеріалу.
35. Сформулюйте ключові ідеї частково-пошукового методу навчання.
36. Сформулюйте ключові ідеї дослідницького методу навчання.

37. Сформулюйте визначення поняття «засоби навчання» та розкрийте їхні функції як складників дидактичного інструментарію.

38. Проаналізуйте засоби навчання в контексті їх класифікації.

39. Розкрийте сутність засобів вибудовування взаємодії між тими, хто навчає, та тими, хто навчається.

40. Розкрийте сутність дидактичної гри як засобу навчання.

41. Розкрийте сутність досліду та спостереження як засобів навчання.

42. Розкрийте сутність завдання як засобу навчання.

43. Розкрийте сутність вправи та задачі як засобів навчання.

44. Розкрийте сутність навчального проекту як засобу навчання.

45. Розкрийте сутність практичної роботи як засобу навчання.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100 – 90
Дуже добре	82 – 89
Добре	75 – 81
Задовільно	69 – 74
Достатньо	60 – 68
Незадовільно	0 – 59

6. Контроль навчальних досягнень для ОПП 0132.00.01 Початкова освіта

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Види діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування семінарських занять	1	2	2			1	1
Робота на семінарському занятті	10	2	20			1	10
Відвідування практичних занять	1			2	2	1	1
Робота на практичному занятті	10			2	20	1	10
Виконання завдань для самостійної роботи	від 3 до 5	7	35	4	20	3	13
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25
Разом		12	82	9	67	8	60
Максимальна кількість балів		209					
Розрахунок коефіцієнта: $209 : 100 = 2,1$							

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

№ з/п	Назва теми та завдання для самостійної роботи	Кількість	
		годин	балів
1	Узагальнити інформацію про особисто орієнтовану освітню парадигму	4	5
2	Узагальнити інформацію про педагогічні закони, які слугують основою організації процесу навчання в початковій школі	3	5
3	Узагальнити інформацію про педагогічні закони, які слугують основою організації процесу виховання в початковій школі	3	5
4	Узагальнити інформацію про закономірності процесу навчання в початковій школі	3	5
5	Узагальнити інформацію про педагогічні принципи та їх реалізацію в практиці початкової школи	4	5
6	Відобразити сутність теорій змісту освіти в таблиці «Ключові ідеї теорій змісту освіти та їхні розробники»	4	5
7	Узагальнити інформацію про структуру та компоненти змісту початкової освіти в рисунку «Зміст початкової освіти: структура та компонентний склад»	3	5
8	Узагальнити інформацію про наявні в педагогічних джерелах класифікації форм організації навчання в таблиці «Класифікації форм організації навчання: критерії, види»	4	5
9	Скласти «Термінологічний словник», у якому навести трактування понять «диференціація», «індивідуалізація», «інтеграція», «міжпредметні зв'язки» та зазначити джерело інформації	4	5
10	Узагальнити інформацію про підготовку вчителя до уроку у вигляді алгоритму	4	5
11	Узагальнити інформацію про наявні в педагогічних джерелах класифікації методів навчання в таблиці «Класифікації методів навчання: критерії, види»	4	5
12	Узагальнити інформацію про наявні в педагогічних джерелах класифікації засобів навчання та критерії їх систематизації в таблиці «Класифікації засобів навчання: критерії, види»	2	5
13	Узагальнити інформацію про структуру підручника в схемі «Структурні компоненти підручника»	1	3
14	Узагальнити інформацію про наявні в педагогічних джерелах підходи до складання алгоритму аналізу контенту підручника для початкової школи	2	5
		5	13
	Разом	45	68

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульний контроль здійснюється у формі модульної контрольної роботи.

Кількість балів	Характеристика
20 - 25	модульна контрольна робота характеризується відсутністю помилок, що засвідчує про сформовані вміння та міцні знання матеріалу, які складають зміст модуля
15 - 19	у модульній контрольній роботі наявні незначні помилки
9 - 14	у модульній контрольній роботі наявні суттєві помилки, частину з яких студент спроможний усунути у разі незначної допомоги викладача
0 - 8	у роботі наявні суттєві помилки; студент потребує постійного роз'яснення викладача, щоб усунути виявленні помилки

I модульна контрольна робота:

Розкрийте сутність феномену «парадигма».

Охарактеризуйте гуманістичну освітню парадигму, що реалізується на основі особисто орієнтованого підходу.

Охарактеризуйте гуманістичну освітню парадигму, що реалізується на основі діяльнісного підходу.

Охарактеризуйте гуманістичну освітню парадигму, що реалізується на основі компетентнісного підходу.

Розкрийте сутність закономірностей процесу навчання в початковій школі.

Визначте спільне і відмінне між поняттями «педагогічний закон» і «педагогічний принцип».

Розкрийте сутність поняття «зміст освіти».

Визначте структуру та компоненти змісту початкової освіти.

II модульна контрольна робота:

Розкриття сутності поняття «форма організації навчання».

Запишіть класифікацію форм організації навчання за: а) кількістю учнів; б) місцем навчання; в) часом навчання; г) дидактичною метою.

Поясніть сутність понять «індивідуалізація», «диференціація», «інтеграція», «міжпредметні зв'язки».

Запишіть алгоритм підготовки вчителя до уроку.

Розкрийте сутність поняття «метод навчання».

Запишіть критерії, за якими класифіковано методи навчання.

Запишіть особливості використання словесних методів навчання в початковій школі.

Запишіть особливості використання наочних методів навчання в початковій школі.

Запишіть особливості використання практичних методів навчання в початковій школі.

III модульна контрольна робота:

Розкрийте сутність поняття «засіб навчання».

Поясніть, як ви розумієте вислів *Формування матеріальної та інформаційної складових навчального середовища засобами навчання*.

Поясніть, у чому виявляється еволюція засобів навчання.

Охарактеризуйте внутрішні засоби вибудовування взаємодії в навчальній діяльності.

Охарактеризуйте функції та структуру підручника як засобу організації навчання в початковій школі.

Запишіть ключові позиції аналізу підручника для початкової школи.

Запишіть складники вміння працювати з підручником як складного особистісного психічного утворення.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестрове оцінювання здійснюється у формі іспиту. Форма проведення письмова (комп'ютерне тестування). За правильну відповідь на кожне запитання тесту студент отримує 1 бал. Максимальна кількість балів за виконання тесту – 40.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

1. Поясніть, що означає поняття «парадигма».
2. Запишіть у першу колонку таблиці парадигми, що об'єднані спільною назвою парадигми традиційної педагогіки, а у другу – парадигми людино орієнтованої спрямованості.
3. Розкрийте сутність гуманістичної освітньої парадигми та її реалізованість на основі особистісно орієнтованого підходу.
4. Розкрийте сутність гуманістичної освітньої парадигми та її реалізованість на основі діяльнісного підходу.
5. Розкрийте сутність гуманістичної освітньої парадигми та її реалізованість на основі компетентнісного підходу.
6. Розкрийте сутність педагогічних законів та запишіть два-три педагогічних закони.
7. Розкрийте сутність педагогічних закономірностей, запишіть по два приклади зовнішніх та внутрішніх закономірностей процесу навчання.
8. Розкрийте сутність педагогічних принципів та запишіть два-три педагогічних принципи, з дотриманням яких реалізується освітній процес у початковій школі.
9. Зіставте поняття «педагогічний закон» і «педагогічний принцип».
10. Розкрийте сутність поняття «зміст освіти».
11. Розкрийте сутність теорій змісту освіти.
12. Запишіть критерії відбору змісту освіти.
13. Запишіть компоненти змісту початкової освіти.
14. Запишіть функції Державного стандарту початкової освіти.
15. Запишіть складники Державного стандарту початкової освіти.
16. Охарактеризуйте базовий навчальний план.
17. Встановіть відмінність між інваріантною та варіативною складовими базового навчального плану початкової школи.
18. Запишіть назви освітніх галузей, які представлено в Державному стандарті початкової освіти.
19. Поясніть різницю між освітньою галуззю і навчальним предметом.
20. Поясніть функціональне призначення типового навчального плану.
21. Поясніть функціональне призначення програми для початкової освіти.
22. Розкрийте сутність поняття «форма організації навчання».
23. Запишіть критерії, за якими класифіковано форми організації навчання.
24. Розкрийте сутність понять «індивідуалізація», «диференціація», «інтеграція» «міжпредметні зв'язки».
25. Розкрийте сутність поняття «метод навчання».
26. Запишіть критерії, за якими класифіковано методи навчання.
27. Запишіть особливості використання словесних методів навчання в початковій школі.
28. Запишіть особливості використання наочних методів навчання в початковій школі.
29. Запишіть особливості використання практичних методів навчання в початковій школі.
30. Розкрийте сутність поняття «засіб навчання».
31. Охарактеризуйте засоби навчання за способом подання інформації.
32. Поясніть еволюцію засобів навчання в контексті суспільного розвитку.
33. Розкрийте сутність зовнішніх і внутрішніх засобів вибудовування

взаємодії в навчальній діяльності.

34. Вкажіть провідні функції підручника для початкової школи.

35. Вкажіть структурні компоненти шкільного підручника.

36. Запишіть змістові лінії аналізу тексту підручника для початкової школи.

37. Запишіть змістові лінії аналізу апарату організації засвоєння інформації в підручнику для початкової школи.

38. Запишіть змістові лінії аналізу ілюстративного матеріалу підручника для початкової школи.

39. Запишіть змістові лінії аналізу апарату орієнтування в підручнику для початкової школи.

40. Вкажіть структурні компоненти вміння працювати з підручником стосовно учнів початкової школи.

6.6. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100 – 90
Дуже добре	82 – 89
Добре	75 – 81
Задовільно	69 – 74
Достатньо	60 – 68
Незадовільно	0 – 59

7. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТКА ДИСЦИПЛІНИ (для ОПІ 012.00.01 Дошкільна освіта)

I семестр: 8 год. – лекції, 4 год. – семінарські заняття, 4 год. – практичні заняття, 4 год – МКР, 40 год – самостійна робота;

II семестр: 4 год. – лекції, 2 год. – семінарські заняття, 2 год. – практичні заняття, 2 год – МКР, 5 год – самостійна робота

Модулі	Змістовий модуль I		Змістовий модуль II		Змістовий модуль III	
Назва модуля	Дошкільна освіта: становлення, розвиток, понятійний каркас		Дошкільна освіта: законодавчо-нормативна визначеність, зміст, різновидова діяльність, форми й методи навчання		Дидактичний інструментарій дошкільної освіти	
Семестр	I семестр				II семестр	
Лекції	1	2	3	4	5	6
Теми лекцій	Тема 1. Дошкільна освіта в контексті феномену «освіта». Становлення і розвиток дошкільної освіти. Дошкільна педагогіка як наука. Джерела дошкільної педагогіки (16./10 б.)	Тема 2. Поняття «розвиток», «виховання», «навчання» в контексті дошкільної освіти. Суб'єкти процесів виховання і навчання в дошкільній освіті (16./10 б.)	Тема 4. Зміст дошкільної освіти як історична і дидактична категорія. Зміст дошкільної освіти в сучасному вимірі (16./10 б.)	Тема 8. Методи навчання – складники дидактичного інструментарію. Класифікація методів навчання. Особливості використання методів у дошкільній освіті (16./ 10 б.)	Тема 9. Методи проблемного навчання (16./ 10 б.)	Тема 10. Засоби навчання – складники дидактичного інструментарію. Класифікація засобів навчання. Особливості використання засобів навчання в дошкільній освіті (16./ 10 б.)
Семін. зан.	1		2		3	
Теми сем. занять	Тема 3. Дошкільна освіта як складник системи неперервної освіти. Передшкільна освіта. Наступність між дошкільною і початковою ланками освіти. Підготовка дітей до школи як педагогічна проблема (16./10 б.)		Тема 5. Законодавчо-нормативна визначеність змісту дошкільної освіти та її організації (16./10 б.)		Тема 11. Аналіз матеріалів періодичних видань на предмет використання дидактичного інструментарію (16./10 б.)	
Практ. зан.			1	2	3	
Теми практ. зан.			Тема 6. Різновидова діяльність дитини в дошкільній освіті	Тема 7. Форми організації виховання і навчання в дошкільній освіті: сутність, вітчизняний та зарубіжний досвід	Тема 12. Модельовання фрагментів занять з акцентом на дидактичному інструментарії: змісті, формі, методах, засобах (16./10 б.)	
С.р.:№ завд/кільк. балів	№1 –3б.; №2 – 3б; №3 – 20б; №4 – 20б.		№5 – 3б.; №6 – 3б.; №7– 3б.; №8 – 5б.; №9 – 10б.		№10 – 10б.	
МКР	25б.		25б.		25 б.	
Всього: 287 (287:100=2,9)						
Семестровий контроль: (40б.)						
Всього: 327 (327:100=3,3)						

VII. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТКА ДИСЦИПЛІНИ (для ОПП 013.00.01 Початкова освіта)

I семестр: 4 год. – семінарські заняття, 4 год. – практичні заняття, 4 год – МКР, 4 год. – поточні консультації; 40 год – самостійна робота; 2 год – залік.

II семестр: 2 год. – семінарські заняття, 2 год. – практичні заняття, 2 год – МКР, 2 год. – поточні консультації; 2 год. – екзаменаційні консультації; 6,27 год. – іспит;
5 год – самостійна робота.

Модулі	Змістовий модуль I		Змістовий модуль II		Змістовий модуль III
Назва модуля	Засадничо-змістове регулювання процесів становлення, функціонування й розвитку початкової освіти		Дидактичний інструментарій (форми, методи) організації навчання в початковій школі		Дидактичний інструментарій (засоби) організації навчання в початковій школі
Семестр	I семестр				II семестр
Семін. зан	1	2			3
Теми сем. занять	Тема 1. Початкова освіта в контексті освітніх парадигм, педагогічних законів, закономірностей та принципів (16./10 б.)	Тема 2. Зміст початкової освіти (16./10 б.)			Тема 5. Засоби організації навчання в початковій школі (16./10 б.)
Практ. зан.			1	2	3
Теми практ. зан.			Тема 3. Форми організації навчання в початковій школі (16./10 б.)	Тема 4. Методи організації навчання в початковій школі (16./10 б.)	Тема 6. Підручник як засіб організації навчання в початковій школі (16./10 б.)
С.р.:№ завд/кільк. балів	№1 – 5б.; №2 – 5б.; №3 – 5б.; №4 – 5б.; №5 – 5б.; №6 – 5б.; №7 – 5б.		№8 – 5б.; №9 – 5б.; №10 – 5б.; №11 – 5б.		№12 – 5б.; №13 – 3б.; №14 – 5б.
МКР	25б.		25б.		25 б.
Всього: 209 (209:100=2,1)					
Семестровий контроль: (40б.)					
Всього: 249 (249:100=2,5)					

8. Рекомендовані джерела (для ОПП 012.00.01 Дошкільна освіта)

Основні:

1. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: навч. посіб. для студ. вищих. навч. закладів / Т.І. Поніманська. – Київ: Академвидав, 2006. – 456 с.
2. Дошкільна педагогіка: практикум : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / Т. І. Поніманська, І. М. Дичківська. – Київ: Слово, 2004. – 352 с.
3. Беленька Г. В. Сучасна дитина і соціум / Дошкільне виховання. – 2005. – №10. – С. 3–5.
4. Огнев'юк В. Особлива місія дошкільної освіти / В. Огнев'юк // Дошкільне виховання. – 2006. – № 4. – С. 3–7.
5. Богуш А.М. Проблеми наступності й перспективності розвитку дошкільної і початкової ланок освіти / А.М. Богуш // Вересень. – Миколаїв, 2004. – № 3 / 4. – С. 28–33.

Додаткові:

1. Антощук Є. Ейдетичні вправи для пам'яті й уяви / Є. Антощук // Дошкільне виховання – 2014. – № 1. – С.18–19.
2. Базовий компонент дошкільної освіти / наук. керівник А. М. Богуш; [авт. кол-в: А. М. Богуш, Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, Н. В. Гавриш, О. П. Долинна та інші] // Дошкільне виховання. – 2012. – № 7. – С. 4–19.
3. Беленька Г. В. Природничі науки у казках, запитаннях, завданнях, дослідках / Г. В. Беленька. – К. : Шк. світ, 2011. – 128 с.
4. Беленька Г. Експериментування – крок до пізнання / Ганна Беленька // Дошкільне виховання. – 2007. – № 5. – С. 7–17.
5. Беленька Г. В. Пропедевтична підготовка матері до виховання і розвитку дитини / Імідж сучасного педагога. – 2004. – №4. – С. 14–18.
6. Богуш А. М. Довкілля: Для дітей дошкільного віку : метод. посіб. для вихователів дит. садків та батьків / А. М. Богуш, В. Р. Ільченко. – Полтава, 2001. – Ч. 1. – 59 с.
7. Богуш А. М. Довкілля: Для дітей дошкільного віку : метод. посіб. для вихователів дит. садків та батьків / А. М. Богуш, В. Р. Ільченко. – Полтава, 2003. – Ч. 2. – 75 с.
8. Богуш А. М. Мовленнєвий компонент дошкільної освіти / А. М. Богуш. – Харків: Вид-во «Ранок», 2011. – 176 с. – (Дошкільна освіта).
9. Богуш А. Феномен «Передшкільна освіта» в системі неперервної освіти / А. Богуш // Наука і освіта. – Одеса: ПНЦ НАПН України, 2011. – № 4. – С. 6–8.
10. Богуш А. М., Лисенко Н. В. Українське народознавство в дошкільному закладі. Київ, 2002.
11. Бондаренко Т. М. Підготовка дітей до школи як педагогічна проблема в теорії і практиці вітчизняної педагогіки (друга половина ХХ століття): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук: спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки»; Луган. нац. пед. ун-т ім. Т. Шевченка. – Луганськ, 2008. – 20 с.
12. Гавриш Н. Інтегровані заняття: методика проведення / Н. Гавриш, О. Ліннік – Київ: Шк. світ, 2007. – 128 с.
13. Гавриш Н. Пізнавальні діалоги з дошкільниками / Н. Гавриш, Г. Лопатіна // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2009. – № 2. – С. 46–52.
14. Гавриш Н. Сучасне заняття в дошкільному закладі: навчально-методичний посібник / Н. Гавриш; за ред. Н. В. Гавриш. – Луганськ: Альма-Матер, 2007. – 496 с.

15. Гурковська Т. Педагогічні стереотипи у взаємодії з дитиною / Т. Гурковська // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2012. – №3. – С. 13–18.
16. Гурковська Т. Педагогічні стереотипи у взаємодії з дитиною / Т. Гурковська // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2012. – №4. – С. 13–18.
17. Деренівська О. Дитячі дослідження: впроваджуємо нову методику. Семінар-практикум для педагогів / О. Деренівська // Дошкільне виховання – 2014. – № 1. – С. 24–26.
18. Деренівська О. Дитячі дослідження: впроваджуємо нову методику. Семінар-практикум для педагогів / О. Деренівська // Дошкільне виховання – 2014. – № 2. – С.24–26.
19. Дошкольное образование. Словарь терминов / сост. Н. Виноградова и др. – Москва: Айрис – пресс, 2005. – 400 с.
20. Зайцева Л. І. Використання евристичного діалогу під час ознайомлення дошкільників з об'єктами природно-предметного довкілля / Л. І. Зайцева // Зб. наук. праць Бердянського державного педагогічного університету / [гол. ред. І. Т. Богданов]. – Бердянськ : БДПУ, 2011. – № 3. – С. 98–104. – (Серія “Педагогічні науки”).
21. Зайцева Л. І. Навчальна ситуація як одиниця навчання дошкільників / Л. І. Зайцева // Молодь і ринок : наук.-пед. журнал. – Дрогобич : Коло, 2011. – № 7 (78). – С. 100–103.
22. Зайцева Л. І. Розкриваємо таємниці довкілля : метод. посіб. / Л. І. Зайцева. – Мелітополь : Видавничий будинок ММД. – 2012. – 110 с.
23. Іщенко Л.В. Наступність у екологічному вихованні старших дошкільників і першокласників: монографія / Л.В. Іщенко. – Київ: Науковий світ, 2001. – 112 с.
24. Кремень В. Ключові завдання: утвердження пріоритетності і модернізація освіти / В. Кремень // Дошк. виховання. – № 11. – 2001. – С. 5.
25. Кремень В. ХХІ сторіччя: нова освітня політика / В. Кремень // Дошк. виховання. – № 1. – 2003. – С. 3–5.
26. Крутій К. Реформування, модернізація і парадигми дошкільної освіти в Україні: теоретичні засади і погляд у майбутнє [Електронний ресурс] / К. Крутій. — Режим доступу: <http://www.ukrdeti.com/nauka.php?ar=8&lang=ru>
27. Кузьменко В.В. Видатні вітчизняні педагоги минулого про зміст освіти в дошкільних закладах / В.В.Кузьменко // Зб. наук. пр. Педагогічний альманах / Ред. кол. В.В.Кузьменко (голова) та ін. / Південноукр. регіон. ін.-т післядиплом. освіти пед. кадрів. – Херсон, 2011. – Вип. 11. – С. 263 – 268.
28. Кузьменко В.В. Зміст освіти в дошкільних закладах другої половини ХІХ – початку ХХ століття / В.В.Кузьменко // Таврійський вісник освіти. – 2011. – № 2. – С. 5–9.
29. Лапшина І. Підготовка дитини до школи: дефінітивний аналіз проблеми // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький держ. педагогічний університет ім. Г. Сковороди» : науково-теоретичний збірник / І. Лапшина, Н. Ключко. – Переяслав-Хмельницький, 2008. – Вип. 14. – 354 с.
30. Лист Міністерства освіти і науки України від 17.08.2005 N 1/9-431 «Про організацію короткотривалого перебування дітей у дошкільних навчальних закладах». – Режим доступу: <http://www.yur-info.org.ua/doc/207631.jsp>.

31. Лист МОН України «Про організацію короткотривалого перебування дітей у дошкільних навчальних закладах» № 1/9 — 431 від 17.08.2005 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.yur-info.org.ua/doc/207631.jsp>.

32. Лист МОН України від 18.12.2000 «Про організацію роботи з дітьми старшого дошкільного віку, які не відвідують дошкільні заклади» // Дошк. виховання. — № 1, 2001. — С. 3.

33. Непрерывность образования: дидактическая система деятельностного метода. Москва: УМЦ “Школа 2000”, 2005. — Вып. 5. — 384 с.

34. Педагогічна спадщина Софії Русової і сучасна освіта: науково-метод. посібник / за ред. В. Г. Слюсаренко, О. В. Проскури. — К.: ІЗМН, 1998. — 196 с.

35. Про національну програму виховання дітей та учнівської молоді в Україні : від 01.07.2004. — № 1-7/6-98 : постанова АПН України // Освіта. — 2004. — № 94. — С. 4–6.

36. Реалізація наступності дошкільної і початкової освіти : всеукраїнська науково-практична конференція, 14-15 травня 2009 р.: збірник матеріалів / Київ. міськ. пед. ун-т імені Б. Д. Грінченка, Ін-т дошк., початкової і мистецької освіти, Ін-т післядипломної пед. освіти, Університетський коледж. — Київ: КМПУ ім. Б. Д. Грінченка, 2009. — 182 с.

37. Рогальська І. П. Соціалізація та виховання особистості у дошкільному дитинстві: сутність, специфіка, супровід : монографія / І. П. Рогальська // Київ : Міленіум, 2008. — 400 с.

38. Степанова Т.М. С. Русова як засновник теорії змісту передшкільної освіти / Т.М. Степанова // Педагогічний пошук: Науково-методичний вісник Волинського інституту ППО. — № 4 (64). — Луцьк, 2009. — С. 68–71.

39. Степанова Т.М. Сутність поняття «зміст освіти» в теорії дошкільної педагогіки / Т.М. Степанова // Зб. наук. праць. Педагогічні науки. — Вип. 51. — Херсон, 2009. — С. 104–110.

40. Хрестоматія з історії дошкільної педагогіки : навч. посібник / від упорядників, вступні нариси та упорядкув. З. Н. Борисової, В. У. Кузьменко : за заг. ред. З. Н. Борисової. — Київ: Вища школа, 2004. — 511 с.

41. Что такое предшкольное образование. — Режим доступности: emigration.russie.ru |2005 – 04 – 05| [что_такое_predshkolnoe_obrazovanie](http://emigration.russie.ru) | –56 k – Загл. с экрана.

Рекомендовані джерела (для ОПП 013.00.01 Початкова освіта)

Основні:

5. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти : підручник / О. Я. Савченко. — Київ: Грамота, 2012. — 504 с.

6. Чернецька Т. І. Сучасний урок: теорія і практика моделювання : навчальний посібник / Т. І. Чернецька. — Київ: ТОВ «Праймдрук», 2011. — 352 с.

7. Бондар В. І. Дидактика : підручн. для студентів вищих пед. навч. закладів / В. І. Бондар. — Київ: Либідь, 2005. — 264 с.

4. Гончаренко С. У. Педагогічні закони, закономірності, принципи. Сучасне тлумачення / С. У. Гончаренко. Рівне: Волинські обереги, 2012. — 192 с.

5. Мієр Т. Організація навчально-дослідницької діяльності молодших школярів / Т. Мієр. — Кіровоград: ФО-П Александрова М. В., 2016. — 424 с.

Додаткові:

1. Волкова Н. П. Педагогіка: навчальний посібник / Н. П. Волкова. – Київ: Видавничий центр «Академія», 2003. – 616 с.
2. Голодюк Л. С. Парадигмальність процесу організації навчально-пізнавальної діяльності учнів у контексті різних підходів / Л. С. Голодюк // Педагогічний дискурс : зб. наук. праць / гол. ред. І. М. Шоробура. – Хмельницький, 2017. – Вип. 22. – С. 41–48.
3. Державний стандарт початкової освіти. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>
4. Енциклопедія освіти / головний редактор В. Г. Кремень. – Київ: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
5. Кодлюк Я. Розвивальна спрямованість сучасних підручників з читання для початкової школи // Сучасні технології навчання в початковій освіті: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (13-14 квітня 2006 року) / Ред. кол. З.В.Сіверс та ін. – Київ: КМПУ імені Б.Д.Грінченка, 2006. – 160 с.
6. Кодлюк Я. Технологія аналізу підручника для початкової школи / Я. Кодлюк // Початкова школа. – 2015. – № 2. – С. 8–10.
7. Кодлюк Я. П. Теорія і практика підручникотворення в початковій освіті: підруч. для магістрантів та студ. пед. ф-тів / Я. П. Кодлюк. – Київ: Інформаційно-аналітична агенція «Наш час», 2006. – 368 с.
8. Кремень В. Г. Філософія освіти ХХІ / В. Г. Кремень // Шлях освіти. – 2003. – № 2. – С. 2–4.
9. Кремень В.Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. /Василь Кремень. – Київ: Грамота, – 2005. – 447 с.
10. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка : навчальний посібник. 5-е видання, доповнене і перероблене / Н. Є. Мойсеюк. – Київ, 2007. – 656 с.
11. Педагогічна майстерність : підруч. / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін. ; за ред І. А. Зязюна. – 3-тє вид., допов.і переробл. – Київ: СПД Богданова А. М., 2008. – 376 с.
12. Педагогічний словник / за ред. дійсного члена АПН України М. Д. Ярмаченка. – Київ: Педагогічна думка, 2001. – 516 с.
13. Навчальні програми для 1-4 класів. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>
14. Савченко О. Сучасний урок: суб'єктність навчання і варіативність структури / О. Савченко // Початкова школа. – 2011. – № 9. – С. 11–15.
15. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий : В 2 т. Т. 1. / Г. К. Селевко. – Москва: НИИ школьных технологий, 2006. – 816 с.
16. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий : В 2 т. Т. 2. / Г. К. Селевко. – Москва: НИИ школьных технологий, 2006. – 875 с.